

Dat hij als voorzitter van het college van secretarissen-generaal door Snouck Hurgronje vervangen was, liet Scholtens vrij onverschillig: hij had er geen behoefte aan, veel met Duitsers in contact te komen. Het grieft hem evenwel dat hem in de persoon van de Quay een 'regeringscommissaris voor de organisatie van de arbeid' opgedrongen werd. Nog via Winkelman kon hij er voor zorgen dat de 'regeringscommissaris' in feite de functie van adviseur kreeg.¹ Met dat al ging de principiële denkende Scholtens zich in het college van secretarissen-generaal spoedig eenzaam voelen. In augustus trad hij af, omdat (zo werd op de 21ste van die maand genotuleerd) 'in het algemeen zijn opvattingen niet stroken en ook niet kunnen stroken met het standpunt dat door de Duitse autoriteiten wordt ingenomen.'²

Van Poelje

Tien dagen na die 21ste, op 31 augustus, zou koningin Wilhelmina haar zestigste verjaardag vieren. Mede via de secretarissen-generaal hadden de Duitsers gelast dat er die dag, een zaterdag, geen sprake zou zijn van feestelijkheden of van enig extra-vertoon. 'Mijn dwarse natuur', zei van Poelje later, 'deed mij daartegen ingaan.'³ Hij had op de 26ste naar de afdelingschefs van het departement van onderwijs, kunsten en wetenschappen een circulaire doen uitgaan die aldus luidde:

'In verband met de voor 31 augustus gegeven aanwijzingen deel ik u mede dat ik er geen bezwaar tegen heb dat *getrouwde* ambtenaren die daarop prijs stellen met het oog op hun verantwoordelijkheid voor gedragingen van leden van hun gezin, die dag thuis blijven.'⁴

Het was een handig geformuleerd stuk: schijnbaar meespelend in het Duitse spel zou van Poelje bereiken ('ik vond dat nogal knap van mijzelf'⁵) dat de Koninginnedag niet ongemerkt zou voorbijgaan. Twee dagen later bleek hem evenwel dat van zijn getrouwde ambtenaren geen van het gegeven verlof gebruik durfde maken. Tenkink ried hem aan, zijn circulaire in te trekken en van Poelje deed zulks. Intussen was het gebeurde aan de Duitsers overgebiefd. Hij werd ter verantwoording geroepen bij Wimmer die de circulaire in Duitse vertaling al voor zich had liggen. Van Poelje

¹ A.v., p. 5-6. ² Csg: Notulen, 21 aug. 1940. ³ Getuige G. A. van Poelje, *Enq.*, dl. VII c, p. 535. ⁴ *Enq.*, punten g en h, gestenc. bijlage 169. ⁵ A.v., dl. VII c, p. 535.